

فره ایزدی: اسطوره‌ای در خدمت سلطه

(بر پایه اندیشه سلطه کاریزماتیک ماکس وبر)

صبا غلامی^۱

رضا مهرآفرین^۲

چکیده

اسطوره روایتی رازآلود و مقدس است که نوع جهان‌بینی و هستی‌شناسی یک قوم را در مرحله‌ای خاص از تطورات اجتماعی آن مشخص می‌سازد. در واقع اساطیر در خدمت تولید معنا هستند و نمود فرهنگ و باورهای یک ملت‌اند. در ادبیات ایرانی نیروی فره حد واسط میان گیتی و مینو یعنی ماده و خداوند است که روان رشد یافته بشر را به قدرت لایزال الهی متصل می‌کند. اسطوره فره که در متون اوستایی و شاهنامه بدان اشاره شده، مضامین و درون‌مایه‌های سیاسی و مذهبی دارد که در تار و پود حیات سیاسی و اجتماعی ایران نقش آفرینی کرده‌اند. مطالعات وقایع اجتماعی ایران و رابطه حاکمیت با مردم در طی دوران‌ها بیانگر نوعی سلطه‌گری است که ماکس وبر از آن به عنوان سلطه کاریزماتیک یاد می‌کند. در این نوشتار سعی شده است با مطالعه چرایی وجود فلسفه فره ایزدی و تطبیق آن با اندیشه سلطه کاریزماتیک ماکس وبر به نحوه استفاده از فره ایزدی در دوره‌های مختلف تاریخی پرداخته شود. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که فره ایزدی، ابزاری اعتقادی برای ایجاد مشروعیت و ایجاد سلطه در جامعه بوده است.

واژگان کلیدی: فره ایزدی، سلطه، حاکم کاریزماتیک، مشروعیت، ماکس وبر.

^۱ دانشجوی دکتری باستان‌شناسی، دانشگاه مازندران (نویسنده مسئول). saba_gholami69@yahoo.com

^۲ استاد گروه باستان‌شناسی، دانشگاه مازندران. reza.mehrafarin@gmail.com